

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak: Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyed-
évre 2 frt 50 kr, egy óra 1 forint.

Megjelenik mindennap.
vasárnap kivételével.

Felelős szerkesztő:

Vértesi Gyula.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Széchenyi-utca 1761. sz.
Kunz József ur kereskedésével szemben.
Hirdetések a legmérsékeltbb árszámítás mellett vétetnek fel
Egyes szám 4 kr.

Lukács Béla államgazdasági politikája.

Budapest, 1892. nov. 1.

Csendesen és meggondoltan, figyelmesen megfontolva és vizsgálva, de folyton előre haladva, soha nem pihenve, nem ingadozva, közeledik Lukács kereskedelemügyi miniszter ahoz, a gazdasági politikai célhoz, melyet Magyarország részére tűzött maga elé. Sok hüho nélkül és a helyes közvélemény minden zajos kíséretét majdnem félve kerülve, egyengeti az utakat, melyek csaknem oly sziklásak és makrancosak, mint a Duna medre Orsova mellett, és a végcélhoz mély vágányokat fektet, melyeknek sokkal tovább kell tartaniok egy emberöltőnél és amelyek késő utódok számára is lehetővé fogják tenni a kényelmes járását az általa létesített ösvényeken.

Csak egy mellékeseményt hozunk fel például, hogy mint dolgozik kereskedelemügyi miniszterünk. A képviselőház közlekedésügyi bizottságának néhány nap előtt másfél millió forintnyi követelés felett kelle határoznia, melyet a miniszter a Dunaszabályozási műben egy láncszemet képező orsovai csatorna mélyítésére kért. Az előadó, Neményi Ambrus

képviselő, világosan kifejtette e mélyítés hasznos voltát és különösen rámutatott a leendő nagy fontosságra, melylyel a csatorna birni fog az egész forgalmi összeköttetésre a szabályozott Duna és a Feketetenger között. Lukács csak néhány vezérszót vetett a vitába, de azok felvilnyozták az egész bizottságot és a jövőnek egy ragyogó képét tárták fel előttük. Nem a miniszter tárta fel ezt a képet, ő csak hallgatóságának képzelő és látó idegeit gerjesztette fel és hallgatói maguk alkották meg a képet.

Ez a mélyített s minden oldalról védett csatorna pompás kikötőt képez minden nemű és nagy számú hajók számára, téli kikötőtől és különösen a leendő eszményi Budapest előkikötőjéül is szolgálhat. És nem ön célzt képez, hanem egy egyszerű eszközt közgazdaságunk kifejlődéséhez előre nem látható mértékben: Orsova nem csupán kikötőváros lesz, hanem átrakodó állomás is a magyar állami és román vasutakhoz, a kikötő és az átrakodó állomás hosszában raktárak, elevátorok, ipartelepek s különösen petróleum finomító gyárak emelkednek. Egy ilyen finomítógyár már most is van ott, de mily nehézségekkel kell ennek küzdenie! Az orosz nyers anyag gyakran egész esztendőtt uszik, míg Bakuból Orsovára ér.

Orsovának egy ilyen kereskedelmi, ipari és forgalmi emporiummá való növekedésére nézve azonban kardinális előfeltétel egy vám-és kereskedelmi szerződés létezése Romániával, amint viszont egy ily szerződés megkötése csak úgy lehet hasznos Magyarországra, ha a román nyers termények olcsó behozatát hazánkba ipari termékeinknek kielégítő fogyasztása által Romániában ellensúlyozhatjuk. Ebből pedig világosan kitetszik, hogy Lukács erélyesen hozzálát, hogy amint tető alá kerül a Szerbiával kötött szerződés, haladéktalanul felvetesenek a tárgyalások Romániával, amire vonatkozólag, épen a kereskedelemügyi miniszter ipari és forgalmi politikája folytán, a feltételes körülmények lényegesen újja alakultak.

Es mind eme logikus és alapos következtetések, a jövőnek ez a szinompás és jelentőséges képe, egy kis mellékeményhez fűződnek, a miniszternek egy bizottsági ülésen mondott egyszerűszókra fogott szavaihoz.

Lukács Béla ugyanis nem szavai, hanem tettei szerint akar megítéltetni; dicséretet nem kíván, hanem csak igazságos megítélését szándéklatának és a módnak, amelyen azokat keresztül viszi.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Egy vers-kötet.

(Zempléni Árpád költeményei 1884—1892. Harmadik kiadás.)

A verskötetek két kategóriára oszlanak: olyanokra, a melyeket vesznek, de nem olvasnak el és olyanokra, a melyeket nem vesznek s — nem is olvasnak el.

Ahoz, hogy valamely poétának minálunk — talán fölösleges mondanom, hogy a fenti axióma csak ránk magyarokra s a mi saját külön 10,000 versirónkra szól — kiadott verskötetét az első csoportba: a kelendők közé tartozzék, szükséges mulhatatlanul egy befolyásos ember a fővárosi legsötétebb Akadémiában és előkelő körökben, kinek neve a különben rendkívül díszes kötetet szalon-asztaldísznek portálja s természetesen — verskötet. Hogy valaki kötetével a második helyen említettek közé soroltassék, ahhoz már sokkal több kellék szükséges, a mi talán furcsának tűnhetik föl az olvasó előtt. De könnyen megszerezhetők ezek: teljes névtelenség (irodalmi börze-értékben) szegénység anyagilag s duszgazdagság v rsekben.

Most egy új vers-kötet jelent meg a könyvpiaczon, mely a nélkül, hogy csak bele néznők is, több meglepetést szül. Csinos kiállítása da-

czára nincs velin papírra nyomtatva s ebből egy kis maliciával talán a versek minőségére is lehetne következtetni; nincs semmi néven nevezendő méltóságos urnak vagy asszonyak, különböző rendjelek tulajdonosának és az irodalom, valamint minden szép és jó lelkes pártfogójának vagy pártfogónőjének ajánlva, s ez a költő szerénységére vall; végül harmadik bővített kiadásnak vannak jelezve Zempléni Árpád költeményei, a mely körülmény, ha nem fogja is gondolkozóba ejteni az olvasó közönségnek szánt emberanyagot Magyarországon, legalább néhány ezer poétát valahára arra fog serkenteni, (ennek ugyan lesz rossz következménye is — versekben), hogy keresse és talán megis találja a módját annak, hogy miképen kell a verseket olvasottakká tenni a mai viszonyok között Erre Zempléni Árpád, egy tehetéges fiatal költő ambíciójával mutatja meg, hogy mivel lehet ezt elérni: versekkel, melyek igazi költői léleknek szivből, lélekből fakadt gyöngyei. Hogy olvassák is Zempléni Árpád költeményeit és olyanok olvassák, a kik azt meg is veszik, azt a most megjelent harmadik kiadás bizonyítja. Nem tartozik hát Zempléni egyik említett poéta csoportba sem, hanem azon néhány kivétellel együtt a kiket tehetség és hírnév emelt föl, egy újabb generációt alapítani van hivatva, mely a szívekhez a dal hatalmával szól és nem akadémiái ajánló levéllel.

Ugy tűnöm itt föl az olvasó előtt, mint a ki elfogultan a bevett poéták kasztját ostromolja. Pedig a valódi tehetségekre is ráférne igazán egy kis reczepezió a mai irodalmi sőtársági viszonyok közt, nemcsak a választott népre. Ez ugyan szépen recipiálta önmagát a sajtóba és irodalomba úgy hogy egy-egy magyar fiú a magyar parnassusi fiatal nemzedék közt indigena számba megy.

Lantpengetéssel foglalkozni a század végén talán egy kissé mosolyra is készíti a „fine de siecle“ nem egy emberét. Hanem pusztán csak a lantpengetéssel foglalkozás igazán gondolkozóba ejthet mindenkit Zempléni Árpád ilyen költő. Tudni kell, sőt átérzeni kell azt a sok szenvedést, vágyat, reményt, amely egy fiatal kálvinista diák-gyerek lelkét hevítette a pataki kollégiumtól a fő- és székváros csillogásáig. Akkor tudja fölfogni a bíráló, vagy az ítéletet mondó a magyar poéta utját, küzdelmeit s abból látja megmagyarázva tehetsége kicsiszolódását, izmosodását, gondolatai, eszméi szárnyalását. Mert a drága követ is követ csiszolják, úgy nyer fényt, simaságot. A költői tehetség drágább a drága kőnél.

Az eszmék is úgy szállnak, ha van előttük cél, a lélek úgy emelkedik, ha van hova emelkednie. A tehetség csak szárny, mely emel; a lélek kormányoz a röpülésben.

Egy fiatal költőnek a sors dobálása közben csak egy vágya van: kiemelkedni a tu-

A nemzet érte őt, a törvényhozás szintén csendes, de termékeny működése napról napra megerősíti az általános tiszteletben és rekonszenzumban, amelylyel már miniszterre kineveztetésekor nyíltan és korlátlan mértékben az összes pártok által fogadtatott.

Belföld.

Eskütétel, hivatalfoglalás. Mint lapunknak a „B. C.“ útján Bécsből írják, Hieronymi Károly, a legfőbb számvevőszék elnöke tegnap tette le az esküt a király kezeibe. Az eskümin-tát Tarkovich államtitkár olvasta fel. A király az eskütétel után magánkihallgatáson fogadta Hieronymit. Ugyancsak délelőtt fogadta a király szintén kihallgatáson Szögyény-Marich László berlini nagykövetünket és Fejérváry Géza báró minisztert. Szögyény megköszönte ő felségének, hogy miniszteri állása alól őt fölmenteni és berlini nagykövetté kinevezni méltóztatott. Szögyénynek, aki már mint külügyi osztályfőnök letette a hivatali esküt, ez uttal nem kellett esküt letennie. A magyar házban délelőtt bucsuzott el Szögyény Marich László volt miniszter, jelenlegi berlini nagykövet, a király személye körüli miniszterium személyzetétől s közvetlenül azután foglalta el állomását Fejérváry Géza báró, mint a miniszterium ideiglenes vezetője. Szögyényhez a hivatalnokok nevében Hirsch miniszteri tanácsos tartott beszédet. Gajzágó Salamon, a legfőbb számvevőszék nyug. elnöke, tegnap mint belső titkos tanácsos, letette a szokásos esküt.

Városunk tűzoltóságának reorganisatiója.

A fenti czim alatt e lapok hasábjain megjelent s a helybeli önkéntes tűzoltó-egylet parancsnoksága által a tekintetes városi tanács elé terjesztett, a tűzoltóság újja szervezésére

vonatkozó javaslat vétetett elbirálás alá. A cikket, mely „Vésztyő“ aláírással jelent meg, a tekintetes szerkesztőség, amint azt a bevezetésben meg is jegyezte, tekintve, hogy a kérdéses ügy épp most van megfontolás és tárgyalás alatt, mint időszerű és érdekes közleményt a „Tűzrendészeti Lapok“-ból vette át, mindazonáltal én, tekintve, hogy a tűzoltóság újja-szervezésére vonatkozó e bírálat főleg helyi érdekű, — e lapok hasábjain kívánom észrevételeimet megtenni, — s cikkírónak bizonyos tekintetben a választ megadni.

Tartozom evvel a tekintetes városi tanácsnak, a város közönségének, a tűzoltó egyletnek s végre magának a cikkírónak is.

A cikk tendenciái oda irányulnak, hogy Debreczen városában rendszeres fizetéses tűzoltóság állítsák fel, egy kinevezett és rendszeres fizetéssel ellátott parancsnokkal az élén. S erre vonatkozólag felhozza Budapestet, ahol azon az alapon, melyből kiindultunk t. i. hogy az önk. tűzoltó testület fentartásával a fizetett tűzoltóságból csak az első kivonulásra szükséges előkészütség szaporíttassék, — a legnagyobb vizsályok keletkeztek. Az önkéntes egyesület és a fizetett tűzoltók között kölcsönös aprehenziók támadtak.

S mindennek az volt az oka, hogy a budapesti illetve pesti önk. tűzoltó parancsnokság 1869-ben ugyanilyen javaslatot tett a városi tanácsnak, mint aminőt a debreczeni.

Mindenekelőtt megjegyezni kívánom azt, hogy cikkíró egy nagy tévedést követett el, mikor Debreczent Budapesttel párhuzamba hozta. Debreczen most sem áll ott, ahol Budapest 1869-ben, még pedig azért, mivel Budapesten 1869-ben még harangkongatásra sem siettek az önkéntesek a tűzveszély színhelyére, de Debreczenben 1892-ben azt lehet mondani kevés kivétellel minden önkéntes tűzoltó kész a segélyre s a tűzoltásra.

Tehát nálunk Debreczenben az önk. tűzoltóság mely jelenleg 190 tagból áll, s bármely tüzesetnél nagy munkaerőt ad, — rendkívül hasznos intézmény, amely feleslegessé teszi egy önálló fizetett tűzoltóság felállítását.

A parancsnokság ez okon Debreczen vá-

rosát óriás kiadásoktól akarta megóvni, s nagyon természetesen az önk. tűzoltó testület feloszlatását javaslatba sem hozhatta.

Cikkírónak ama megjegyzése hogy a tűzoltóság újja szervezésénél más városok tapasztalatait felhasználva nem a jelen hanem a jövőt kell szem előtt tartani, igen szép axioma, de sokszor kivihetetlen és czélszerűtlen.

Lehet hogy a jövő században ép olyan lesz a helyzet a paloták városában, mint a fő és székvárosban t. i. hogy az önkéntes tűzoltók csak a tegnapelőtti ujságokból értesülnek a tüzesetekről, s ezért majd hivatásos és fizetett tűzoltósággal kell felállítani, de hiszen addig még nagyon sok víz fog lefolyni a Tiszán, Dunán.

Ad vocem: Tisza, Duna, cikkíró egész gunyorosan említi fel, hogy a városi tanácsnál megvételtre ajánlott gőzfecskendő be fog gyepesedni Debreczenben s hogy azt vízhiányában nem lehet lesz használni.

E tekintetben megnyugtathatom cikkíró urat avval, hogy a gőzfecskendő 24 vízes lajtal (vízeshordó) oly bőven lesz vízzel táplálható, hogy fennakadás nem fog történni.

Egyébként cikkíró önzetlen s kétségtelenül helyes irányból ered de a debreczeni viszonyok természetének ösmeretlenségéből némi tévedésekben leledző cikkét amennyiben az a „messze jövőre“ tekint, egészben és nagyban respectálva, maradtam a tek. szerkesztőségnek

kitűnő tisztelettel

Publig Ernő

tűzoltó főparancsnoki helyettes.

November elsején.

Irta: **Julius.**

Végtelenül sablonszerű dolog ugyan november elsején meg mlékezni a sirok országáról s elég konvencionális hangulat ilyenkor az elmulás borongó hangulata — de hát hiába, e

czat-emberek, tuczat-poéták közül s elfoglalni azt a helyet, a melyet lánglelke megérdemel. Ez a pozíció keresés nehéz az igazi poétának. Érzellemmel, gondolatlaltal a sziveket, a lelkeket be lehet venni, hanem mostanában ezeket a kincseket, — akinek meg van is — nem igen hordja látható helyen.

Egy biztosító-intézet, tanári katedra, vagy miniszteriumi tisztviseléség kellő alap már a biztos megálláshoz.

Megteszi ezt legtöbbször egy riporterség is valamelyik lapnál. Sőt talán jobban, — de ennyi okvetlenül kell. Poétának születni csapás, ha az ember igazi poéta. S a mikor mindenki sült gesztenyére éheznek nehéz jól lakni annak, aki csupán arra van szorítkozva.

Zempléni Á. lelkében korán megérett a „költői-pálya“ iránti szeretet. Őt vonzotta ábrándos, elanduló lelkülete, mely érzélgősségre nem olvadoz, ki a nagy világba. „Én csak költő leszek!“ kiált föl egyik versében. S mikor a főváros nagy élet-vásárjában, mint annyi más ezer meg ezer, szintén elveszésre van szánva, nem törődik senki massal, nem fut protekció, magas ismeretség után, hanem csak egy kis virágot ápol, öntöz, növel, mely hajt, virít, ilatoz neki s boldoggá teszi őt. A költészet virága ez.

Verset írni minden művelt embernek tudnia kell már. Tanítják a poétikával a középiskolában, meg kell próbálkoznia vele annak, szegénynek egyaránt, mint a — kétszerkettővel. Hanem aztán aki megrendelésre csak rimet kövacsol, az ha lelkébe becsap szárnyával az ihlet, dalol, kiönti érzelmeit s poétává válik.

Zempléni költészetét nem a hangulat a uralja hanem az egyéniség. Igaz hogy maga „az élet is hangulat“, de az egyéniség a valódi költőnél a hangulatot csak eszköznek használja, melyen megnyilatkozik.

A hangulatot a zene képviseli. A poézis-

ban a dal a vers muzsikája, rithmusa, mely egy-egy fogékony lelket meg is kap, el is andalíthat, ha hason ó hangulatot talál. Egy szép szomorú nóta a vig társaságban is — gyönyörködve mulattat Hanem a költői lélek egyéne, mivelta csak ott nyilatkozik meg, ahol egy egy akordnak elhangzása után eszme, érzés, mint valóság, dalban jelenik meg a költő lantján. Zempléni nem ír „hangulatos költeményeket“ mert az ő eszméi maradandóbbak, intenzívebb hatásuk az emberi lélek egy hullámfodránál.

Még nem olvastam az újabb magyar poéták között verselőt, a ki magyarabbul nyilatkozott volna meg, mint Zempléni Tán egyszereűségében, stylusa cikornyátlan voltában van a kutatók, vagy abban, mert a modern gyári-munkától irtózik, — nem tudom. De a tiszta lélek, redőtlen síma gondolatmenet a kitejézés csinyját is magával viszi.

Lantján hangot talál a bölcselkedés is de nem mint filozofia rimekben, hanem a mennyit az élet egy tapasztalt ifjunak ajkára ad, kinek érzelmeit nem féktelen vágy, rakoncátlan égostromlás, tehát bombasztok jellemzik a költészetben, hanem az erő, mely közvetlen eszmével, lényeggel hat. Szerelmi lyrája nem egy imárott angyal modern udvaroltatása a — lapok tárczáiban, hanem annak a mindent mozgató értelemnek egy nemes lélekben keltett fájdalom öröme. — A ki örü, ha szeret busul, ha szer t. s szívének fájdalmát nem a megírott vers, hanem az átértzett percz édesíti meg.

Szerellem! Téged megénekelni, rólad zengetni mindenkinek adatott. Az egyszerű parasztembernek is van poézisa, habár az csak egy „nefelejtés“-ben nyilatkozik meg a pörge kalap mellett. Érezni a lélek, a szív szükséglete, — de már verset írni nem mindenkinek az. A szerellem lyrája nem függ össze minden esetben a szerelm történetével. Zempléni Árpád is szerelmével a lyrát tiszteli meg, érzelmei a szent

„Amor“ oltáráldozásai a költészet tüzenél, de nem ok az okvetlen versírásra. Ez magyarázza meg, hogy kötetében a szerelmi lyrá nem túlságosan nagy helyet foglal el, mint más fiatal poéta első verskötetében a „Hozzá“ írott költemények, — s talán ezért jobbak, a melyek benne vannak.

Egy fiatal, pezsgő lélek ő, a ki ír, mert meg van verve tehetéggel, küzd, mert meg van verve szerénységgel és talán majd a jövő század irodalom-történeteszei köteteket írnak arról, hogy mennyire pártolta e század végén a magyar közönség a poétákat, mert harmadik kiadásuk is je'ent meg egy év alatt.

Hanem a költemények tanúságot tehetnek és tesznek róla, hogy a költő érez, dalol, szeret, de szenvedését csak ő érzi.

De ez a szenvedés — gyönyör is.

Most veszem észre, hogy a Zempléni kötetéről akartam írni és a költőről, meg más egyébről írtam. A költemények olvasása ezekre a gondolatokra vitt; talán, ha akad egy-két ember, a kit ezek visznek közelebb a fiatal költőhöz és költészetéhez, ugy nem írtam hiába.

Boldisár Kálmán.

Egy pisztolylövés.

— Egy orosz tiszt naplójából. —

Egy orosz provincz város katonai élete nagyon egyhangu. Reggel hadi gyakorlatok, 2 óra hosszal lovaglás délbén a hadp rancsnoknál vagy egy nyomorult vendéglőben rozsbébed, este végre kártyázás; emnyiből ál egy provincz város mulatsága. Egyetlen cs lúd nem volt, hol vendégszerető fogadtatásra találtunk volna. — Egész nap nem láttunk egyebet zöld egyenruhánál.

Egyetlen lény ki nem tartozott a katoná-

hatás alól már nem tudjuk emancipálni magunkat. Még mi sem könnyelmű fecsegői az irodalomnak.

Mi, akik tisztavirág életű apróságainkat csak azért írjuk, hogy a fekete kávé mellett legyen mit olvasni a török fezes nagy csibuku boldog házaspárknak ebédutáni sziesztaképen — vagy hogy legyen mivel agyonütni az idejét egy-egy bájos asszonykának a férj eltávazása idejétől a házibarát megérkezéseig.

Hanem tanácsolom, hogy különösen az utóbbiak ezt a mostani dolgot dobják félre. Mert ezekben a sorokban megszüntem a vidám Julius lenni.

Ugy érzem mintha zuzos, fagyos Deczemberre változtam volna.

S minek önöknek bájos virágai az életnek — hallgatni egy unalmas vagy ami még rosszabb, szomorú hangulatu emberre.

Hacsak nem annyira boldogok, hogy jól esik elhítni magukkal, hogy az elmúlás gondolata könnyet csal szemekbe.

Elmulás! Rövidke szó, de a gyöngye lelkemet sebzí mint legélesebb tör. Pedig a sors olyan, hogy akiről látja hogy fél ettől a törőtől, a nap minden órájában meg forgatja gyáva gondolatvilágában.

A bátor lelkek elől fut a törével együtt. Jobb is — legfeljebb kaczagnak.

Hát még azok az életnyomorultjai, akik megunt létük lánczait kétségbeesve csörgetik.

Ob, hogy megörülnek ezek a tör csillósága láttára. Epedő ajakkal suttozják: jöjj mielőbb — merülj a szíveinkbe.

Mert csak a nagyon boldog, vagy a nagyon gyenge emberek félnek az elmúlástól.

A nyomorultaknak, a szenvedőknek milyen édes dolog rá gondolni arra az időre mikor békén, nyugodtan fognak pihenni. Talán az egyetlen lakásban, melynek házbéréért nem ekezték őket.

Hanem azért vannak olyanok, akik sajnálják, hogy örökké nem élhetnek. Természetesen a nagyon boldog emberek. Mintha bizony

nem ráunna az ember a legnagyobb boldogságra is rémitő rövid idő alatt.

Hiszen az ugynevezett mézes hetek is csak azért nyujtanak nagy gyönyörűséget, mert csak hetekig tartanak.

Tessék csak elképzelni mézes századokat és mézes ezredéveket. Br! !

Es ott van két rémséges had: a poéták és szerelmesek hada, akik ha váltókat állítanak ki a dicsőségről és boldogságról, lejárati terminusul mindég az örök életet teszik.

Hanem azért a szerelmesek váltóit néha már a második hónapban meg kell ovatolni — a legtöbb poeta váltóját pedig egyáltalán nem számoltja le a „Sors”-hoz címzett váltóüzlet.

Örök élet helyett itt van az örök halál, amelyre ha az ember józanul gondol, nem is fél tőle. Miért is? Aminthogy nagyon jól érezhetjük magunkat létünk előtt, úgy szintén jól fogjuk magunkat érezni ha megszűnünk létezni.

Hogy hitelezőink hogy fogják magukat érezni, az más dolog.

Legfeljebb akkor érezhetünk fájdalmat mikor végóránkon azt számoljuk, hogy mit hagyunk itt.

Persze ha sokat, hát az táj egy kicsit. És Nagy Sándor nagy kint érezhetett mikor úgy végrendekezett, hogy temetésekor koporsójából keze kilógjon, hogy lássa a világ, hogy üres kézzel megy a sírba.

Azért jobb ha üres kézzel járjuk végig az életet is. Ugy legalább végórán olyan könnyen veszi az ember a dolgot mint Diogenes, akinek egyetlen végakarata abból állott, hogy fektessék őt koporsójában hasra.

Még halva is hátat akart fordítani a világnak.

Pedig hát inkább a világ szokott hátat fordítani a halottaknak. Legfeljebb egy estét szentel nekik: a maít.

És kigyulnak a sírokon a mécsék a gyermek és megjelennek a szemekben a könnyek.

sághoz, ajándékozott meg bennünket barátságával; egy körülbelül 40 éves ember. Sok tapasztalata által bizonyos fölényt gyakorolt reánk, de éles nyelve a fiatal embereket visszatartotta tőle.

Bizonyos homály vette körül; orosz embernek nézett ki, de neve idegen hangzású volt. Ő, mint mondá a hadseregben is szolgált, de hogy miért hagyta azt el, és miért vonult vissza olya kis helyre, mint Vologda, hol ép oly költséges, mint unalmas életet folytatott — azt nem mondá! Számunkra uyilt asztalt tartott 2—3 tál ételnél több sohasem volt, de kitűnő burgondiával és pezsgővel kárpótolta bennünket.

Egyedüli foglalkozása a pisztolylovás volt; szobája falai a golyók nyomától úgy néztek ki, mint egy méhkas belseje. Remek pisztolygyűteménye képezte egyetlen díszét e termeknek és a lövésben oly nagy biztonsággal birt, hogy bármelyikünk minden megdondolás nélkül beleegyezett volna, hogy sapkáinkról egy almát lelőjjen.

Valahányszor párbajról beszélünk, sohasem elegendett Sylvio — így nevezték őt — a beszélgetésbe, és ha kérdezték tőle párbajozott-e már igennel felelt, de meglátszott rajta, — hogy e tárgyról nem szívesen beszélt. Mi azon véleményben voltunk, hogy valószínűleg megölt valakit párbajban, de gyávanak semmiesetre sem tartottuk, kinézése sem vallott arra. Ep azért nem csekély ámulatba ejtett bennünket a következő esemény:

Egyszer este ugyanis mintegy tizen Sylvionál étkezünk, erősen ittunk, és estebédünk bevégezése után fe kértük a házigazdát, hogy bankot adjon. Eleinte vonakodott, de végre engedve vendégei kérésének, ötven aranyat tett az asztalra, körbe ültünk s a játék megkezdődött. Nyugodtan játszott s ha a játékosok közül valaki adósa maradt; azt krétával feljegyezte az asztalra. Mi már ismertük ezen szo-

kását. Ez este egy fiatal hadnagy is volt a társaságban, ki nemrég helyeztetett át ezen ezredhez s ki Sylviót és ezen szokását nem ismerte. Az ujoncz szorakozottan játszott, vesztett s midőn látta, hogy Sylvio feljegyezi a tartozást, magyarázatot kért s letörülte a jegyzést. Sylvio nyugodtan tovább osztott s ismét felírta a tartozást.

A bo től felhevülve, a játéktól felizgatva és a bajtársak n vetésétől felingerelve, Sylvio által megsértettnek érezte magát, felkapott az asztalról egy gyertyatartót és a házigazda felé hajította. Ez ügyesen félre ugrott, de a haragtól elsápadva hozzá lépett, mi alatt mi zavartan hallgattunk.

„Távozzék ur m!” kiáltá ő, „s köszönje Istennek, hogy vendégem!”

A tiszt szintén felállt és ezen szakkal: „Ha sértve érzi magát Sylvio, mindenkor szolgálataira állók”, eltávozott.

Mindnyáján azt hi tük, hogy ezen jelenetnek véres következményei lesznek, és pajtásunkat már holt embernek tekintettük. Még rövid ideig játszottunk, azután házigazdánktól bucsút véve, eltávoztunk, egész uton a történetekről beszélgetve.

Másnap reggel a lovaglótéren találkozva, kérdeztük egymástól: „Éle még a hadnagy?” S ime frissen egészségesen állt előttünk. Csoválva ballottuk, hogy Sylviótól semmi hírt nem kapott.

Fejcsóválva látogattuk meg s az udvaron találtuk, a lövészetben gyakorolni magát, közönyösen fogadott bennünket s nem is említette a történeteket. Ez visszatetszást szült nálunk s ámbár a többiek továbbra is fenntartották vele a jó viszonyt, én — hacsak tehettem kikerültem őt.

Néhányszor megkísérelte ugyan engem a dologról felvilágosítani, de minthogy kitértem előle, abbahagyta.

melyeket bizony-bizony mondom nektek nagyobbára az önző félelem fakaszt.

Eszet kbe jut a magatok végsorsa s az döbbent meg a könnyezésig.

Pedig bizony mi meztlábos vándorai az életnek inkább irigyelhetnök a pihenőket.

A dupla talpu c ipőkben járókat nem csudálom — azok sohasem érzik a nyomorúság rögeit — hát fáj arra gondolniok mikor majd a Ha'ál, ez az előzékeny inas lehuzza róluk a meglegedettség, a boldogság kényelmes cipellőit.

Mennyi jövedelme van Debreczen lakosságának?

Nov. 1.

A czim érdekes kérdést foglal magába, de amelyre a valóságnak teljesen megfelelő számokkal nem, csupán megközelítő adatokkal felelhetünk. — Ha ugy okoskodunk, hogy átlag fejenként minden embernek gy rmekek és felnőttek, szegénynek és gazdagnak szüksége van évi 100 frt minimális jövedelemre, hogy megélhessen, nem állítunk fel hamis mértéket. Ez a kulcs körülbelől tényleg megf lel a létező állapotoknak. Mert tapasztalat bizonyítja, hogy egy jóra való cselédnek élelmén kívül havi 8 frttal 100 frt. jövedelme van; s egy szorgalmas munkás a mi viszonyaink között, feleségével együtt évente könnyen megkeres 400 frtot, amiből ha négy tagot számlál a családja, fejenként csakugyan 100 frt esik. De ha a szegényebb néposztálynál a személyenkénti jövedelem nem is ütné meg az átlagot, a hiányt bizonyára bőven pótolja a vagyonosabb osztálynál mutatkozó jóval nagyobb jövedelem. Nem tulozunk, midőn az állítjuk, hogy Debreczen lakosságának összes évi jövedelme eléri a hat millió forintot.

Ez azonban csak föltevés, mely csak a valószínűség látszatával bír. A lakosság jövedelmének kiszámításához biztosabb támpontot az adó könyvek szolgálhatnak, noha nagyon sok adófizető polgár hajlandó azt hinni, hogy az ő adója nem igazságos n van kivette.

Nagy, népes városok lakosai nem tudják hogy a legcsekélyebb esemény is mily nagy fe tünést okoz egy kis városban.

Igy egy postakocsi megérkezése is felzavarja a kis városiak kedélyét. — Minden kedden és pénteken telve volt tiszti irodánk tisztekkel; egyik pénzt várt hazulról, másik levelet, barmadik újságokat, melyek azonnal közbirtokká váltak és élvezettel olvastattak. A leveleket is ott helyben bontották fel és az azokban foglalt újdonságokat egymással tudatták. Sylvio is kapott egy napon levelet, melyet türelmetlenül bontott fe. Szemei villámlottak, miközben azt átfutotta. A többiek saját küldeményeikkel lévén elfoglalva, kivülem azt senki sem vette észre.

— Uraim! — kiáltott fel hirtelen izgatottan, — még ez éjjel elhagyom önöket és azért kérem, szerencsétlenségem engem ma délben utoljára becses látogatásukkal!

A pontos időben elmentem, társaimat már ott találtam. Asztalhoz ültünk, barátságos házigazdánk feltűnő vigágával minket is magával ragadott, az élczek pattogtak, a serlegek gyorsan teltek és ürültek és mindnyáján szerencsés utat kívántunk a távozonak, ki minden vendégtől szívélyesen bucsuzott el Midőn rám került a sor, ezen szavakkal tartott vissza:

— Kérem önt, maradjon még néhány perczig, beszéljem kei önnel!

Maradtam.

Mély hallgatásba merülve, bodor füstöt eregetve ültünk pamlagán. Sylvio vigága eltűnt, mély sápadtság borítá arczát, de szemei a dohány füstön keresztül is fénylettek. Igy mult el néhány percz, végre megtörte a csendet, mely már aggasztóvá kezdett válni.

Vége köv.)

Népszerű pénzügyminiszterünk, W e k e r l e Sándor is az adókönyvnek segítségével számította ki az ország lakosságának körülbelüli évi jövedelmét, illetőleg azt a jövedelmet, a mely az ország adóalapját képezi, célja lévén neki adórendszerünkben nagy szabásu reformot hozni be. Ezen országszerte folyt óriási munkának egy töredéke a debreczeni városházán készült, nem csekély türelemmel, nem csekély fáradtsággal.

L o v a s s y Károly tb. tanácsnok vezetése alatt az adókönyv osztály tegnap fejezte be a nagy munkát, melynek érdekes eredményét az alábbiakban sietűk közölni olvasóinkkal.

A számítások az 1890 évi adókönyvek alapján történtek, még pedig akként, hogy külön összegezték a 100 frton felül, külön a 100 frton alól adózók jövedelmét és adóterheit. A Debreczenben lévő mintegy 14 e z e r adózó fél mindegyikére nézve ki van számítva az adóalap, szétválasztva a föld, házbér, adóosztály, III. és IV. osztályu kereseti-, tőkekamatadónak megfelelő jövedelem; ezen jövedelmek után eső adóösszeget az általános jövedelmi pótdadó nélkül. Egyik főelvül tüzetett ki a pénzügyminiszter által az is, hogy minden egyes adózónak a különböző adónemek szerinti összjövedelme egy tétel alatt vétezzék fel.

Fontos része a munkálatnak az is amely az ingatlanokra bekebelezett adósságok egy évi kamatösszegét tünteti fel. Ennek is csak akkor volna tökéletes értéke, ha minden ember bevaláná, mennyi adósság nyomja az ő vállait. A most felderített adatok még megközelítő képét sem adják Debreczen lakosságát terhelő adósságoknak.

A földbirtokok jövedelméül a kataszteri tiszta jövedelem van felvéve. A házbér jövedelem kitüntetésénél az épület fntartási és értékcsökkenési költséget le kellett vonni. A házosztályadóval aequivalens bérjévedelem kiszámítása pedig ugy történt, hogy a házosztályadó 50 40 vagy 34-szeres összege vétetett és az így kapott összegből 30% értékörlesztésre és fenntartási költségek fejében leütetett. Így megkapták a házosztályadóval egyenértékű tiszta-jövedelmet. Harmadosztályu keresetiadónál, tőke-kamat és járadékadónál, valamint a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adójánál a jövedelem kiszámítása könnyen ment; az adó tizszeressét vették és megkapták a jövedelmet.

Ezeknek előre bocsátása után közöljük a végösszegeket következő eredményét:

A f ö l d a d ó alapját képező kataszteri tiszta jövedelem 100 frtnál több adót fizetőknél 812,557 frt 78 kr., 100 frtnál kevesebb adót fizetőknél 105,437 frt 91 kr., összesen 917 995 frt 69 kr., mely után 25% kal 234,088 frt 91 kr. földadó esik.

A h á z b é r j ö v e d e l e m 100 frtnál több adót fizetőknél 356,720 frt 36 kr., 100 frtnál kevesebb adót fizetőknél 131,724 frt 60 kr., összesen 488,444 frt 96 kr. Az ezután kivetett házbér-adó összege 78,151 frt 19 kr.

A h á z o s z t á l y a d ó v a l a e q u i v a l e n s j ö v e d e l e m 100 frton felül adózóknál 341,131 frt 20 kr., 100 frton alul adózóknál pedig 290,261 frt. Összesen 631,392 frt 20 kr., a reá eső adó 26,541 frt 70 kr.

III. o s z t á l y u k e r e s e t i a d ó k n á l az adókönyv bizottság által megállapított jövedelem vagyis az adó tizszeres összege 625,472 frt 95 kr., illetőleg 304,253 frt 30 kr., összesen 929,726 frt 25 kr.; a reá kivetett adó 92,972 frt 62 kr.

A IV. o s z t á l y u k e r e s e t i a d ó k n a k megfelelő évi fizetések összege (a köz és magán tisztviselők, hivatalnokok, szolgák évi fizetése) 100 frtnál több adót fizetőknél 89662 frt 53 kr., 100 frtnál kevesebbet adózóknál 717052 frt. 22 kr. összesen 806,714 frt. 75 kr. Adója 10 975 frt. 51 kr.

T ő k e k a m a t é s j á r a d é k a d ó k n á l a k i v e t é s i l a j s t o m b a n k i s z á m i t o t e g y é v i k a m a t j ö v e d e l e m ö s s z e g e a n a g y a d ó t f i z e t ő k n é l 9 5 7 3 f r t 6 3 k r . k i s a d ó t f i z e t ő k n é l 2 6 2 6 0 f r t . 3 3 k r . ö s s z e s e n 1 2 4 8 3 3 f r t . 9 6 k r m e l y u t á n e g y é v i a d ó 1 2 4 8 3 f r t . 3 9 k r .

N y i l v á n o s s z á m a d á s r a k ö t e l e z e t t v á l l a l a t o k 1 8 9 0 . é v i j ö v e d e -

lem összege 212303 frt. 10 kr, melynek adója 21,230 frt. 31 kr.

A fentebb kimutatott adó-alapot képező jövedelemből tehát a 100 frtnál több adót fizetőkre **2,536340** frt. 50 kr., a 100 frtnál kevesebb adót fizetőkre **1,575070** frt. 36 kr. esik, e két tétel összege pedig **4,111410** frt 91 kr, azaz négy millió száztizenegyezer négyszáztíz forint.

Ha ebből levonjuk a nagyobb adótfizetőkre eső adó egy évi összegét az általános jövedelmi pótdadó nélkül 373 253 frt 42 krt, s a kisebb adózókra, eső ugyanezen módon kiszámított 103,190 frt 21 kr. adót, összesen 476,443 frt 64 krt., az elsorolt adóalapokból mutatkozó 1890. évi jövedelme Debreczen lakosságának 2.163,087 frt 12 kr., illetőleg 1.471,1880 frt 15 kr., összesen **3 634,967 frt 27 kr.**

Debreczen polgári népességét 57,000 főre számítva, minden lélekre **63 frt 70 kr.** évi jövedelem esik. Ugyanezen összeget a 14 ezer adózó fél között felosztva, jut egyre **259 frt 60 kr.**

A kimutatásoknál feltűnő, hogy a 100 frtnál több adótfizetők összesített jövedelme minden adóemnél (kivéve a IV. osztályu kereseti adókat) kétszeresen, háromszorosan, sőt a földadónál nyolcszorosan felülmúlja a kisebb adótfizetők összesített jövedelmét.

Egészségesebb arány a két adózó osztály között csak a házosztályadóval aequivalens jövedelemnél mutatkozik.

A jövedelemnek ezen aránytalan megoszlása azt eredményezi, hogy míg a 800-ra menő 100 frtnál több adótfizetők mindegyikére **2703 frt 80 kr.** évi jövedelem esik, addig a 13200 kisadózó-félre fejenként csak **111 frt 50 kr.**

A pénzügyminiszter tudni kívánta, hogy mennyi az ingatlanokra bekebelezett adósságok egy évi kamata. A munkálatok szerint adósságok kamatai czimén az adótfizető polgárság egy évi kamat-terhe nagy adótfizetőknél 246753 frt 18 kr, kis adótfizetőknél pedig 56251 frt 87 kr, összesen **303005 frt 05 kr.**, amely azonban az adósok ösmeretes titkolózásánál fogva, nagyon mögötte marad a valóságnak.

Ezen terhet az imént kitüntetett jövedelemből leütve, mutatkozik 1,916333 frt 94 kr. meg 1 415 028 frt 28 kr. összesen **3,331962 frt 22 kr.** évi tiszta jövedelem. — Ennyi marad a hivatalosan földerített 4 111 410 frt évi jövedelemből a tulajdonképeni megélhetés költségeire; de még ebből is nagy összeget fölemésztenek általános jövedelmi pótdadók, utadók, egyházi és más egyéb adók.

A kimutatásban bennfoglaltatnak a város, egyházak, iskolák, testületek, adóalapot képező jövedelmei; így a városnak mint erkölcsi testületnek föld jövedelme debreczeni birtokai után 177,809 frt. házbérjévedelme 25426 frt házosztályadóval aequivalens jövedelme 3860 frt. III. oszt. kereseti adójának megfelelő jövedelme 2000 frt, összes jövedelme tehát ezeken az alapokon 209096 frt. (a zárszámadások szerint pedig jóval több egy milliónál); a város adója általános jöv. pótdadó nélkül 49771 frt; adósságai után fizetett kamat terhe (1890-ben, mert ma már sokkal több) 71522 frt.

A város hat főutczája közül legnagyobb összegekkel szerepel a kimutatásban Piacz utca, hová a város is mint erkölcsi testület számítva van, a hol a kereskedő világ tekintélyes része, és a város leggazdagabb polgárai laknak. Piacz utczára a város összes jövedelmének csaknem egy negyed része esik, összesen 924,521 frt. ebből földjévedelem 386210, házbér jövedelem 144934, házosztályadóval egyenértékű jövedelem 78820, III. osztályu kereseti adónak megfelelő 218751, hivatali fizetések összege 17133, tőkepénzek jövedelme 51402 nyilvános számadásra kötelezett vállalatok jövedelme 26270 frt. Piacz utca adója 155025 frt. adósság után eső kamatterhe 119313 forint.

Piacz utczában van egy adótfizető akinek debreczeni és vidéki adójának alapja 46000 frt évi jövedelem, egy másiké 27000, harmadiké 25000, negyediké 22000, ötödiké 19000, hatodiké 14 ezer frt évi jövedelem.

Piacz utca után Czegléd és Varga utca következik. Ez a három utca Debreczen legvagyonosabb része.

Napi hírek.

Virágok a sirokon.

Virág a játszó gyermek bizalmas barátja, az ifju szerelmi hirnöke a beteg vigasztalója, s a sirhalmokon a kegyeletes megemlékezések legszébb jele, a gyász gyöngéd tolmácsa.

A holtak iránt való kegyelet legszebb kifejezése gyanánt, már a legrégibb korban, virágokkal ékesítették a sirokat. Rózsával és myrthussal kente fel Aphrodité Hektor holt testét, Anchises rózsákat hullatott barátja sirhantja felett, Sophokles sirját rózsá és repkény borítja. A görögök a gyász ideje alatt rózsát hordtak fejükön és homlokukon, az élet rövid tartamát akarván azzal jelképezni, a mely ép oly gyorsan elhervad, mint az illatos rózsá. Rózsákkal borították a holtak siremlékeit és hamvedreit; azt hitték, hogy ezek az elpusztulástól óvják meg a hamvakat és hogy az illat kellemes az elhunytaknak.

A keleti néphit is rózsát lát nőni, a kedvesek sirhantjai fölött, Sadi legszebb dalai épen ezen tárgygyal foglalkoznak. A mohamedán temetők nagy szabad terek, körülveve magas cyprus lomboktól, a hantokon virágok sarjadoznak. A nap minden órájában sőt éjjel is láthatni a mohamedán temetőkben embereket, a kik a siroknál imádkoznak és virágokat ültetnek.

A kereszténység kezdetben nem szerette a virágkultuszt, mert pogány szokásnak tartotta; de később egyházi ünnepek dicsőítésénél és temetők díszítésénél nagyon szívesen használták a virágokat.

És ma már általános bevett szokás virágokkal díszíteni a sirokat.

A mai estére már napokkal előbb kötötték koszorúikat a szegények — s vásárolták meg a gazdagok.

És kiviszik a temetőbe megkoszoruzni azok sirjait akiket éltükben talán mindég csak bántottak.

Jól írta Ada Bhristen egyik versében. A prágai zsidó temetőben" cziműben, hogy ők az élöket koszoruzzák meg s a halottak sirjára tesznek köveket, míg mi megfordítva.

Bizony nagyon sokszor megfordítva. Azok sirját koszoruzzuk meg kiket éltükben megdöbáltunk kövekkel.

Dehát mégis szebb dolog mintha folytatnók a kövezést... Gyula.

— **Theatrophon Debreczenben.** A mi pár év előtt Párisban is általános csodálkozást keltett t. i. a színházi előadásnak és zenének telephon vezeték segítségével való továbbítása és más helyre átvitele az nem sokára Debreczenben is meglesz. Dr. Ba kányi Miklós a szükséges készü ékeket meghozatván, ez irányban kísérleteket tesz. A színházat és Margit fürdő concert termét kötteti össze saját lakásával. Salonjában lesz a készülék függöny mögé láthatlan módon elhelyezve s egy gomb megnyomására a salonban tisztán és teljesen élvezhetőleg lesz kivehető a színházi előadás. Egy másik gomb megnyomására ugyanazon készüléken át hallható lesz a Margit fürdőbeli zene. Egyelőre természetesen csak kísérletezésre s kizárólagos magán használatára lesz berendezve.

— **Uj pályázó a debreczeni színházra.** A debreczeni színházra ujabbán pályázott Rakodczay Pál zombori színigazgató. — Művezetője tegnap érkezett Debreczenbe s a pályázati kérvényt be is nyújtotta. Rakodczay irodalmi műveltségü ember, aki mindenesetre többre nézné a debreczeni színházat egy egyszerű üzletnél, s a bevételek minden módon való emelésén kívül valószínűleg magasabb művészi érdekek is vezérelnék. És még egy előnye is van: gazdag ember, aki tagjaival szemben elvállalt kötelezettségeinek mindenben pontosan meg fog tudni felelni. Mindezekkel azonban nem akarunk még praejudikálni. Véleményünket későbbre tartjuk fel, mikor az összes pályázók felett nyilváníthatjuk nézeteinket.

— **A fűvészkert átalakítása.** A debreczeni főiskolának közelebbi években elhanyagolt tágas fűvészkertje nagy újításoknak néz elibe. A kollégium és a gazdasági tanintézet között szerződés jött létre, melynek értelmében a kollégium és a gazd. tanintézet közösen fogják használni és fenntartani a fűvészkertet, melyet ennél fogva egészen ujonnan rendeznek be. Különösen az üvegház előtti térség változik meg előnyösen. A vízi növényeknek kis tavat ásnak; a hegyi növényeknek sziklát emelnek; nagy gondot fordítanak a gazdasági növényfajok szemléltetésére. Szóval a fűvészkertet a tanítás kitünő segédességévé fogják emelni, amely jövőre a nagy közönségre nézve is több vonzerőt fog gyakorolni.

— **Aradiak Debreczenben.** Az aradi szinügyi bizottság tagjai 13-án érkeznek Debreczenbe és itt két előadást fognak megnézni. A bizottság tagjai közül körülbelül öten érkeznek.

— **Hurczolkodás-házbérfizetés.** A november elseje még azokban is szomorú gondolatokat ébreszt, akiknek nincs kint a temetőben siratni valójuk. Mert ez a nap hurczolkodás és a házbérfizetés napja is. Sok fekete hajszál öszül meg ezen a napon — és pedig anélkül, hogy ezzel ki lenne egyszerszint fizetve a lakbértartozás is. A hurczolkodást illetőleg a legboldogabbak azok, akik úgy szólhatnak, ha pakkjaik után kérdezősködünk, hogy omnia mecum porto. Az ilyen szállítás természetesen portó-mentes. A házbérfizetés pedig: akik a maguk házában laknak, akik megházasodtak — természetesen nem ház nélkül. —

— **Nagy feltűnést,** sőt itt-ott rémületet is keltett egy városi hordágy, melylyel a kórház felé baktattak a megbizott emberek. Ebben a jáványos időben sokan azt hitték, hogy kolerás beteget szállítottak, pedig nem így volt. Ujvárosról bejött egy ember a pesti-sor 390. szám alá és több ideig feküdt ott minden ápolás nélkül, betegen. Ezt az embert szállították be a köz-kórházba.

— **Öngyilkos kutya.** Ezt ugyan még nem lehet megállapítani, mert a boldogtalan eb „nem volt kihallgatható.” Ugyanis egy kutyát a Várad-utcán agyongázolt a kis vasút s nem tudni, vajon ő maga feküdt-e a sínekre, vagy oda sodortatott.

— **Színház.** Egy magyar operettet adtak tegnap a színházban, legalább ilyennek képzelte el azt a jó Szigeti bácsi, a ki ősz humorral megírta a „Nőemancipációt.” Közönség szép számmal. Örley Flóra végtelen kedvességgel játszta Flóra szerepét, huszár tánczával pláne elragadta a közönséget. Rónaszéky ez estén nem kapott annyit tapsot, mint a mennyit érdemelt, mert Kaczér Tamás szerepében nem mókázott sokat, de annál karakteristikusabb volt. Ez a tudat szolgáljon neki kárpótásul. Hunyady Jóska a tettetett Bábét bámulatos ügyességgel személyesítette, úgy, hogy vigjátékban is megállotta helyét. Locsarekné Fruzina vén kisasszony szerepében olyan remek figurát állított élénk, a minőt ő is ritkán produkál. Püspöky a „forbízer” hadnagyban szintén pompás karikatúra volt. A többi szerepek Bács, Bácsné, Kiss Irén, Rajcsányiné és Szendrey kezében voltak. A közönség jól mulatott az előadáson.

— **Gyilkosság bosszúból.** H.-Szoboszlón vérlázító gyilkosságot követett el Szücs Lajos, Kátay Károly kocsisa saját gazdáján. A „Szoboszló és Vidéke” következőleg adja elő a véres esetet: Kátai Károly pénteken délelőtt a kocsisát elküldte répa ásni s az a munkát naplement feléig folytatta. Naplement tájban a gazda oda kiáltott a kocsisnak „gyere be hé, majd megszámolok veled.” A kocsis oda ment s a gazda elkezdte szidni s egy rozsdás karddal még hozzá is vágott a kocsisához, mely vágás a kocsisnak a hátát érte, de az ütés oly gyenge volt, hogy mint a kocsis mondja, ő azt meg sem érezte. A kocsis nem akarván gazdájával tovább czivakodni elment, hogy enni ad a tehénnek s midőn onnant visszjött, hátulról egy oly hatalmas csapást mért a kezében levő ásóval a Kátai Károly fejére, hogy az elesett, ezt követte egy második ca-

pás s Kátai Károly ennek következtében azonnal meghalt. Ezen előadás alapján nagyon bajos megmagyarázni a rémes tettet, s oka valószínűleg ama másik verzió, mely szerint a gyilkosság bosszu műve. Évekkel ezelőtt ugyanis Szücs Lajos Kátai Károlynál szolgált mint kondás s valami nem jó fát tett a tűzre, miért Kátai Károly szertelett megbosszankodván rá, a fiu nyakába kötött egy hurkot s ilyen megkötözött állapotban jól eiverte, lehat, hogy Szücs Lajos a régi bosszuját öntötte ki gazdáján tegn pelőtt este. Ezen verzió mellett szól az a körülmény, hogy Kátai Károly akkor kapta a halálos csapást hátulról, mikor a tanya verécsjében be akart menni, mert ha dulakodás közben történt volna a dolog, — a csapásnak Kátai Károlyt előlről kellett volna találni. — A szörnyű tettek szemtanuja volt egy Sándor nevű gyermek, ki Kátai Károlynál kondás. A tett elkövetése után a gyilkos birt elég fásultsággal, hogy oda ment a holt testhez és megmozgatta azt, hogy él-e még s ezután elküldte a kis kondás gyereket haza, hogy jelentse meg a dolgot Kátai Károlynak. Még ennek megtörténte után is ott maradt a tanyában, megittatta egész nyugodtan az ott levő jószágokat s csak hajnal fele jött haza, hogy magát feljelentse. A bűnös el van fogva s rajta a megilletődésnek legkisebb nyoma sem látható, mindezen tények oda mutatnak, hogy nagyon valószínű a feltevés, hogy a borzasztó gyilkosság rég táplált bosszúnak kifolyása volt. Különben a tényállást a bíróság lesz hivatva kideríteni. A rendőri helyszíni vizsgálatot szombaton délelőtt tartotta meg Pénztáros István a csendőrség és Dr. Simon Gáspár orvos jelenlétében, s a hullát teljesen felöltözve a tanya előtti kis padka mellett a földön, jobb oldalán fekvő, találták; fején óriási sebbel. A boncolást Dr. Hetényi Lipót városi főorvos és Dr. Kiss Sándor orvosok végezték a város halottas kamrájában.

— **Halálozás.** Egy közbeesüléstől környezett derék polgár halt meg tegnap, Bekény Ottokár, pártunknak buzgó tagja, városi bizottsági tag, a „Fonciére” társaság debreczeni főügynökségének főnöke. Halála széles körben kelt őszinte rászívétet. Családja következő gyászjelentést adta ki: Mély fájdalomtól lesújtott szívvel tudatjuk a legjobb férj, atya, testvér, és rokonnak néhai Mikófalusi Bekény Ottokár a „Fonciére” pesti biztosító intézet debreczeni főügynöksége főnökének, Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági tagnak, a debreczeni róm. kath. iskolaszéki és egyházbizottsági tagnak és 1848/49-iki honvéddhadnagynak, élete 65-ik, boldog házassága 21-ik évében, a halotti szentségek ájtatos felvétele után, f. évi okt. hó 31-én délután félhárom órakor, hosszas szenvedés után történt csendes elhunytát. A boldogult földi maradványai f. évi november hó 2-án d. u. 3 órakor fognak a róm. kath. szertartás szerint, a Szt.-Anna-utcza 2547. sz. a. háztól a Szt.-Anna-utcza 2547. szám alatti házból a róm. kath. temetőbe vitetni s örök nyugalomra tétetni. Debreczen, 1892-ik évi nov. hó 1-én.

A „Fonciére” pedig a következő gyászjelentésben tudatja főnöke elhunytát: A Fonciére pesti biztosító intézet debreczeni főügynöksége fájdalommal jelenti szeretett főnökének mikófalvi Bekény Ottokár urnak mult hó 31-én délután 2 órakor, hosszas szenvedés után bekövetkezett gyászos elhunytát. Az elhunytnak hült tetemei folyó hó 2-án délután 3 órakor fognak, a róm. kath. szertartás szerint, a szent-

anna-utcza 2547. szám alatti házból a róm. kath. temetőbe vitetni s örök nyugalomra tétetni. Debreczen, 1892-ik évi nov. hó 1-én.

— **A reformáció emlékünnepe.** 1517 okt. 31-én történt, hogy Luther Márton az egyszerű, szegény Ágostonrendi szerzetes a wittenbergi vár templom ajtajára kifüggesztette 95 tételét, mely megindította azt a világot rendítő óriási mozgalmat, mely reformáció néven szerepel a világtörténelemben. Ennek évfordulóját megünnepelte a debreczeni főiskola hittanszéki önképző társulata is, a főiskola disztermében, a hol a városi közönség köréből is szép számmal jelentek meg, különösen nők. Az ünnepélyt az énekkar vezette be, amelyre a programból több szám is jutott, többek között Luther ösmeretes éneke: „Erős várunk nekünk az Isten.” Dr. Erdős József hittanár, akadémiai igazgató mély tanulmányra valló alkalmi beszédet tartott a reformáció világtörténelmi jelentőségéről. Beszédét élénk figyelemmel hallgatták. Zajos hatást keltett Pótor Elemér hittanhallgató szép költeménye, amelyet ő maga szavalt el. Dézsi Lajos szénior, társulati elnök pedig Szegedy Kiss István magyar reformátorról olvasott fel érdekes tanulmányt. — A sikerült ünnepélyt a 179. dícséret 10. versének együttes éneklése fejezte be. Az ünnepély utáni banketten, melyre 1/2 8-ra a Véber vendéglőjébe mintegy 50 hittanhallgató gyűlt össze, részt vettek az összes theologiai tanárok, továbbá Joó István, Dr. Öreg János, Mácsai Sándor és Dicsőfi József. Pohárköszöntőket mondott Balogh Ferencz, Dr. Öreg János Dr. Erdős József, Csiky Lajos, Tóth Sámuel, Joó István leginkább a hittanhallgató ifjuságot s annak sikeres működéséért. Balogh Ferencz a vallásos költészet művelőjéért is, Dicsőfi József Joó Istvánért, mint legifjabb th. tanárért. Az ifjuság részéről felszólaltak Dézsi Lajos szénior, a tanárokat, Baltazar Dezső az összes jelenlévőket, Csia Kálmán Kiss Áron püspököt, Fazekas Gyula Tóth Sámuel, Szabó János Balogh Ferenczet, Fehér Gyula Sass Bélát éltetve. Közbe-közbe az énekkar jelenlegi tagjai Mácsai zenetanár vezetése alatt énekelték szép dalait a „Tihanyi Echo”-t, a Reményi és több népdal egyveleget. Majd, közkívánatra előkerítették Magyar Kálmánt is s annak zenéje mellett vidáman dalolva együttmaradtak éjfél-tájj.

— **Debreczen lakosságának jövedelméről** szocialis szempontból igen érdekes és tanulságos cikket közlünk lapunk más helyén. Az adatokat a pénzügyigazgatóság, illetőleg a pénzügyminiszter rendelete folytán a városi adókiivetők állították össze, hetek hosszú során, éjjel is sokat dolgozván ezen a nagy munkálaton. — Lovassy Károly tb. tanácsnok, aki tegnap mutatta be azt Simonffy Imre polgármesternek az adókiivetők részére fejenként 100 frt jutalmat hozott javaslatba, amit ők valóban meg is érdemelnek. A nagy tömegű kimutatás Wekerléhez leendő fölterjesztés végett ma már átment a pénzügyigazgatósághoz.

— **A vendégszeretetről.** Svábné asszony a Csapó-utcza 390. szám alatt, azt állítja, hogy ő egy roppant vendégszerető asszony és éppen azért találtak nála tegnap 6 csavargót, holott az ő szállása sem nem herberg, sem nem vendéglő. A rendőrség nem akar hinni ebben a nagy vendégszeretben és Svábné asszonyt meg fogja büntetni.

— **Vesztett macska** garázdálkodott Lélek Györgyné udvarán. A macska megmárt egy sertést s aztán nekirentott az udvaron egy kis leánynak, de a leány arra észrevette a bajt és egy doronggal leütötte a veszedelmes állatot. Az állat hulláját felfogják boncolni. A megmárt sertést zár alá vették.

— **Spiegel Miksa** mai számunkban foglalt hirdetésére felhívjuk olvasóink figyelmét.

— **Uj pénzek veretése.** A körmöczbányai pénzverőintézet, a mely jelenleg az uj huszkoronás aranyak verésével van elfoglalva, a jövő hóban kezdi meg a 20 filléres nikelpénzek verését és előreláthatólag még novemberben be is

tejezi az abból, a pénznemből szükséges érmek verését. Az új ezüst egy koronás darabok verését oly időben kezdik meg, hogy még december végére — karácsony, új év idején — a közönségnek rendelkezésére álljanak az új ezüstpénzből darabok. A bronzpénzek veretése szintén decemberben kerül sorra és a 10 filléres nikeldarabok verése legutóljára marad.

Vegyes hírek.

A „Hét” e heti száma nagyon érdekes tartalommal jelent meg. Egyáltalán e lap teljes szerkesztője, Kiss József minden lehetőt megtesz, hogy lapja a legfokozottabb igényeket is kielégítse. És ki is elégíti. — A mostani szám hozza De Gerando Antonianak, ennek a kiváló pedagógiai íróknak arcképét — egy róla működéséről irt szellemes tanulmány kíséretében. Kiválóan érdekes a „Kronika”-ja. Szegény Pasqualine. Novellák vannak benne: Bródy Sándortól s Haus Landtól, — versek: Ignostól, Celiától s egy Tennyson fordítás Prém Józseftől. Irodalmi rovatában Bródy legújabb kötetével foglalkozik Ignostus, — művészeti rovatában pedig a nemzeti színház első premiejével.

* A kolera. Budapesten a hivatalos kimutatások szerint október hó 28-ának éjjeli 12 órájától, október 29-ének éjjeli 12 órájáig 15 megbetegedés és 10 halálozás történt. — Meggyógyult 7 beteg. Az előző naphoz képest a megbetegedések száma 4-gyel kevesebb, míg a halálozás száma ugyanaz. — Szegeden két kolera-gyanús megbetegedés történt tegnap — ugyisintén Temesvárott és Hamburgban tegnapelőtt négy koleraeset fordult elő.

* Rómület egy templomban. A vinagorai templomban, Horvátországban tegnap borzasztó szerencsétlenség történt. Egy asszony elkiáltotta magát hogy ledől a torony. Erről mindenki a kijáratok felé tödült. A tolongás oly iszonyu, oly kétségbeesett volt, hogy 14 embert és asszonyt agyonnyomtak, 15 pedig súlyos sérülést szenvedett.

* Nők a posta szolgálatban. Az utóbbi évek során igen jelentékeny arányokat öltött a nők alkalmazása a hazai posta- és táviradatszolgálatban. Ez időszerint a nem kincstári hivatalokat 1474 helyen nők látják el; a állami posta- és táviradatszolgálatban a folyó év elején mint kezelő 201 nő volt alkalmazva; ezenfelül 492 nő mint kiadó s részben mint napidijas, összesen tehát 2167 nő — majdnem fele a férfialkalmazottak számának (4920) állott ez év elején a magyar posta- és távirada-kezelési szolgálatában. A nők ily kiterjedt mérvű alkalmazása némileg zavarólag kezdett már hatni a szolgálatra, minek folytán a női személyzetnek kincstári hivatalokról való alkalmazását az idén szűkebb keretbe szorították s nevezetesen a kezelők számát 201-ről 150-re szállították le.

* A monte-carliói bank évi jövedelme. A monacoi „Tengeri fürdői s kaszinói részvénytársulat” azaz magyarul: a monacoi játékbank múlt hó 28-án tartotta rendes félévi közgyűlést a kaszinó nagytermében. E közgyűlésen csak azok a részvényesek jelenhettek meg személyesen, akik legalább is 200 drb 500 frankos részvényt deponáltak. Ezrével vannak azok a részvényesek, a kik 200-nál kevesebb részvényt bírnak, — de nagyon kevesen, a ig egyptáran, a kiknek 200 részvénytől többjük van, s így az egész bank ügyeit az a pár nagy részvényes tartja a kezében. A játékbank múlt évi összes jövedelme huszonhárom millió frank volt, tehát egymillióval több, mint a megelőző évben. A részvénytársulat aaptökéje 30 millió frank. A bank engedélye 1913-ban jár le, s nem valószínű, hogy a monacoi fejedelem akkor megújítsa a szerződést. Mióta megnősült, azóta nem veszi föl azt a 1/4 millió frankot, mit a bank évente szerződésileg fizet neki, hanem templomot, iskolákat, fürdőépületeket emel rajta.

Hírlapok és könyvek.

Írta: Gáspár Imre.

Könyveket nem vesznek, híjába jelennek meg a legkiválóbb írók és tudósok művei, de előfizetőkre és olvasókra nem igen találunk. Ez az általános panasz, a mely e mellett függőben hagyja annak eldöntését, hogy egyáltalán jelennek-e meg mai napság oly könyvek, a melyeknek vásárlása — leszámítva három-négy művet évenként — csakugyan kötelesség volna s a melyeknek ignorálása a nemzetre nézve kulturális kárt képezne. A könyveket — hangzik tovább a panasz — a hírlapok absorbeálják s az a közönség, a mely megvásárolja a maga abrosz nagyságu lapját s kézhez veszi a vasárnap és ünnepi, néha egy-egy testes kötettel felérő mellékleteket, teljesen ki van elégítve s ideje sincs arra, hogy ezenkívül még könyveket is olvasson, pénze sincs, hogy az egy napi és hetilap mellé még könyvet is vásároljon. A hírlapirodalom terjedésével tehát hasonló mérvben fogy a könyvirodalom elterjedése és így a hírlapíró született ellensége a könyvek írójának s ha ugyanegy egyén mindkét minőségben működik, akkor a hírlapíró többnyire elől benne a könyv-író.

Ez a vád, a melylyel érdemes foglalkozni, mert általánosan hangoztatják, sőt a könyvek vásárlásáról letett közönség, úgy szintén a gyorsabban és biztosabban fizető hírlapírás terére átsapott könyv-író mintegy a magok mentségére szeretik hangoztatni.

Kétségtelen tények szólnak a mellett, hogy az író híjába keresi a közönséget, a közönség ellenben — lehet — nem találja az írókat. A Jókai Mór regényei alig néhány száz példányban szoktak elkelni s alig jelenhethetnek meg ily gyors egymásutánban, ha előbb nem képeztek volna tárca-közleményeket, vagy pedig a nagy író beszély-gyűjteményeiben nem lenne feltalálható ugyanegy darab több rendbeli kiadásban is. Természetes, hogy mikor a Vajda János összes műveit mintegy 40—50 író ajánlta megvételre az előfizetési felhívásban, alig néhány előfizető jött be. Más alkalmakkor az a kitünő író, mikor maga, ajánlgató csapat nélkül lépett a publikum elé, mindenkor akadt megfelelő számú prenumeránsra s így az a fiaszko inkább arra mutat, hogy a közönség — a mely Vajda Jánost reklám nélkül is szereti és pártfogolja — inkább még rossz néven vette az ajánló írók collectiv föllépését s úgy az nem annyira a Vajda János, mint inkább az ajánló írók kudarcát jelenti. Abonyi Lajos, e tősgyökeresen magyaros zamatú, jeles elbeszélő összesen hat előfizetőt kapott összes műveinek fizetés kiadására. Jókainál, Vajdánál, Abonyinál sokkal selejtesebb írók művei kelnek el ma nagy példány számot képviselő fizetés kiadásokban, azonban kolporteurók által terjesztve és helybe hozva, ennél fogva, a midőn a fentebbi példák beigazolják azt a vádat, hogy a közönség nem vásárol könyveket, egyelőre tanuskodnak arról is, hogy vannak bizonyos formák, a melyeknek igénybevétele mellett könyveket lehet elterjeszteni.

Az előfizetési felhívások p o s p r á l t a k az elnyomatás hazafiai aerájában ma már a szerző rokonaira ösmerőseire és tánczosnőire számít, a mikor előfizetési felhívást bocsát ki s így ez a terjesztési forma teljesen elévült. Dir-kt könyv-vásárlás céljában már csupán egy-két amateur ha lép a könyvtárba, ezért talán érdemes volna minél többször a colportage rendszerét követni, főként a mikor látjuk, hogy a német kiadványok ezen az uton mily biztos kelendősegre találhatnak hazánkban. A füzetekben megjelenő s helybe hozott műveken kívül a közönség még csupán díszműveket, a szalon-asztalra elhelyezhető, díszesen kiállított folyóiratot vásárol s így maga a könyvirodalom veszen magára, ha méltóságát teljesen visszahúzódik terjeszkedésének egyetlen praktikus módjától, melylyel még a hírlapirodalom terjeszkedésével is konkurrálhat. Az öreg Kocsi Sándor már a 40-es években társzereken vásárról-vásárra akarta hordani a magyar remekírók műveit; ha tervéről le nem beszélünk, úgy nagy piacozot és új olvasó-osztályt t remett volna a könyv-irodalomnak.

Itt érkezünk ahhoz a vádhoz, a mely sze-

rint a hírlapirodalom az, a mely a könyvirodalom hátterbe szorítja. Nekünk itt is megvan az a különálló nézetünk, hogy itt is a szellemi élet vezet egy változott formájáról van szó. Két fokozatról, mert a hírlapirodalom szükségszerint úgy következett a nyomtatott könyvek után, mint a hogy a nyomtatott könyvek követték a nagy fáradozással lemasolt és egyes könyvtárakban őrzött írott könyveket s a mint a postára következett a távirat, erre pedig a telefon. Könyv és hírlapirodalom nem egymással ellentétes és egymást paralizáló fogalmak, de az utóbbi az előbbivel szemben haladást képvisel. Paktumra kell lépniök s ha a hírlapirodalom korlátozta a könyvirodalom terjedését, még pedig azért, hogy — az aktuális jellegű rovatokon kívül — felvette hatáskörébe a könyvműfajokat s közül regényt, értekezést és verset is, még odáig kell nemeseidnie, hogy hivatásának e részét is magasabb színvonalra emelje s közöljön műbecsével és erkölcsi értékkel rendelkező műveket is. Elvégre is mindegy, ha a kitünő mű lepedő nagysága papíron és naponkénti részletekben kerül a közönség közé, vagy ha könyvekbe tördelve és bekötte kapjuk meg. Amugy — mondják a panaszkodók is — ott marad a könyv-írók polcain, így pedig viámsebesen terjed s az aktuális rovatok kedvéért előfizető, hírlapi közönség megkedveli a komolyabb rovatokat. Így is úgy is az irodalom terjed, mellékes, hogy mily külső formában. Természetes, hogy a hírlapirodalom most minden téren a selejteset, felületest, izgatót és mindezekfölött az olcsót keresi s ezért látszik hátrányosnak a könyvirodalom rovására való elterjedése.

Meg vagyok arról győződve, hogy az idők folyamán nem is lesznek könyvek, ha nem amateur-kiadások, vagy kézikönyvek, hanem lesznek jó hírlapok a melyekben a gyakorlati szempont épp úgy megosztja uralmát az eszményivel, a mint az ember rendelkezik az elme mellett a szívvel, vagy — még helyesebben szólva — az emberrel rendelkezik elméje is, szíve is.

A hírlapírásra különben még sokféle fejlődési fokozat várakozik. Képzeliük el csak azt az időt, amikor a gyorsírás általánossá válik s apró papírlapon fér el mindaz a mi most egész nagy papírlapokat tölt meg. Ekkor leend majd mód arra, hogy a hírlapokban ne csupán sokat, de mindent feltaláljunk. Bel'amy Edward, a nagy hírnévre vergődött amerikai író a maga „Visszapillantás”-ában választás utján szerzi meg köztársaságának a szerkesztőt és hírlapírókat, míg ellenben vannak írók, a kik utalnak arra, hogy kezdetben az új vallások papjai is csupán benső ösztönük sugalma és indítása szerint hirdetnék a maguk igazát s csak azután következett a papi, a hierarchikus szervezet. Így lehet a hírlapírás is, a mely mostani szervezetében mindenesetre olyan, hogy helyes fejlődésre nem nyújt reményt s daczára annak, hogy erre nézve a legalkalmasabb eszközökkel rendelkezik, mindenre inkább méltó és képes, mint a közvélemény kifejezésére a meggyőződések vezetésére, az erkölcs és izlés nemesítésére és általában a szép, jó és igaz szolgálataira.

Jó könyvek után jó hírlapokat — azt várjuk e század végén a jövő század geniuszától s reméljük, hogy ezt a XX század — okulva a XIX. század mizeriáin — magának meg is teremti!

Debreczeni Városi színház.

I. Idénybérlet 28. szám. II. Kis bérlet 8. szám

Páros.

Páros.

Ma Kedden 1892. November hó 1-én:

bérlet folyamában:

I s k a r i ò t h.

Tragoedia Dr. Váradi Antaltól.

Színházi műsor.

Szerdán: Boszorkányvár.
Csütörtökön: Szini tanoda.
Pénteken: Szünet.

